

تأثیر توسعه مالی بر ریسک اعتباری بانکی در ایران

منصور زراءنژاد^۱، مسعود خداپناه^۲، نیلوفر خدیوی^۳^۱ استاد اقتصاد و عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز / zarram@gmail.com^۲ استادیار اقتصاد و عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز / khodapanah@scu.ac.ir^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد دانشگاه شهید چمران اهواز / Niloofarkhadivi69@gmail.com

چکیده

بانک‌ها به‌عنوان نهادهای مالی نقش واسطه‌گری مالی را به عهده دارند و بنابراین کارکردهای پس‌انداز، سرمایه‌گذاری، تولید، اشتغال و رشد در اقتصاد ملی تحت تأثیر تصمیمات، اقدامات و عملیات بانک‌ها است. اعطای وام، فعالیت اصلی اکثر بانک‌ها را تشکیل می‌دهد و تغییر در شرایط اقتصادی بر ریسک بانکی اثر می‌گذارد. ممکن است وضعیت اعتباری یک وام‌گیرنده به مرور زمان و در اثر عوامل مختلف، ضعیف شود. در نتیجه، یکی از ریسک‌های عمده‌ای که بانک‌ها با آن مواجه‌اند ریسک اعتباری یا عدم پرداخت وام توسط وام‌گیرنده است. توسعه مالی از عواملی است که ریسک اعتباری بانک‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بنابراین هدف این مطالعه، بررسی تأثیر توسعه مالی بر ریسک اعتباری برای منتخبی از بانک‌های ایران طی دوره زمانی ۹۳-۱۳۸۵ به روش پانل دیتا بود. نتایج این مطالعه نشان داد که توسعه مالی اثر منفی بر ریسک اعتباری بانکی دارد.

واژه‌های کلیدی

ریسک اعتباری، توسعه مالی، پانل دیتا

مقدمه

طی دو دهه گذشته، سیستم بانکی در سراسر دنیا تغییرات قابل ملاحظه‌ای را در محیط فعالیت خود تجربه کرده است. عوامل خارجی و داخلی متعددی — ساختار و عملکرد سیستم بانکی تأثیرگذار بوده است. با این وجود، برخلاف تمامی تغییرات مطرحه، سیستم بانکی همچنان میدان دار اصلی تأمین مالی فعالیت‌های اقتصادی در بسیاری از کشورها است و نقش اصلی در انتقال منابع از پس‌اندازکنندگان به واحدهای سرمایه‌گذاری ایفا می‌کند. یک سیستم بانکی سالم به طریقه‌ی بهتری می‌تواند در مقابل تنش‌های اقتصادی مقاومت کرده و نقش پررنگ‌تری در پایداری و ثبات سیستم مالی ایفا کند [۱]. درجه اهرمی بالا، و پایین بودن سرمایه بانک‌ها در تناسب با حجم ترازنامه‌های آن‌ها در مقایسه با سایر بنگاه‌های تجاری، و عدم تناسب زمانی سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها، نظام بانکی را در معرض ریسک‌های متنوعی قرار داده است و آن را به عنوان یکی از عوامل بروز بحران‌ها در اقتصاد شناسانده است. خطر بحران‌های بانکی و مالی و از دست رفتن اعتماد عمومی به نظام

بانکی اقتصاد کشور را دچار چالش‌های جدی می‌کند. یکی از مهم‌ترین ریسک‌های مرتبط با فعالیت بانکی، ریسک اعتباری^۱ است. ریسک اعتباری عدم بازپرداخت بدهی توسط دریافت‌کنندگان تسهیلات در موعد معین اساس ریسک اعتباری را تشکیل می‌دهد. ریسک اعتباری را می‌توان احتمال تعویق، مشکوک‌الوصول یا لاوصول شدن بخشی از پرتفوی اعتباری نهاد پولی به دلیل ضعف مدیریت در عوامل داخلی (نظیر مدیریت اعتباری، کنترل داخلی، پیگیری و نظارت) یا به دلیل عوامل خارجی (مثل رکود اقتصادی، بحران و ...) تعریف نمود. [۱۳]. اهمیت و نقش این ریسک در بانک‌های بزرگ جهان تا حدی است که آن‌ها تمایل دارند حدوداً نیمی از سرمایه اقتصادی خود را به این ریسک اختصاص دهند [۲]. ریسک بانکی تحت تأثیر توسعه بازارهای مالی قرار دارد. بازارهای مالی مکانی است که در آن معاملات مالی انجام می‌شوند [۳]. توسعه مالی مجموعه عوامل، سیاست‌ها و نهادهایی است که منجر به دسترسی گسترده‌تر به سرمایه و خدمات مالی می‌شود [۴].

نظام مالی ریسک را قیمت‌گذاری می‌کند و مکانیسم‌های ادغام و اصلاح و مبادله آن را فراهم می‌آورد [۵]. به دلیل تأثیر توسعه بازارهای مالی (شاخص توسعه بازار سهام) بر ریسک بانکی هدف این مطالعه بررسی تأثیر توسعه بازارهای مالی بر ریسک اعتباری در نمونه‌ای شامل ۱۷ بانک از بانک‌های ایران طی دوره زمانی ۹۳-۱۳۸۵ به روش اقتصادسنجی پانل دیتا^۲ است. تحقیق حاضر از پنج بخش تشکیل شده است. مقدمه و پیشینه حاضر بخش اول مقاله را تشکیل می‌دهد. در بخش دوم مبانی نظری موجود در این زمینه ارائه می‌گردد. در بخش سوم تصریح مدل و برآورد مدل مورد نظر ارائه می‌شود. در پایان نتیجه‌گیری ارائه خواهد شد.

در مورد ریسک بانکی مطالعاتی در ایران انجام شده است. دسته-ای از این مطالعات برای نمونه به بررسی ارتباط میان انواع ریسک-های بانکی، ارتباط کارایی و ریسک بانکی و مدیریت ریسک در صنعت بانکداری پرداخته‌اند؛ اما در خصوص تأثیر توسعه مالی بر ریسک بانکی تحقیق مستقلی یافت نشد. به نمونه‌ای از این دسته

¹ Credit risk² Panel Data